

Jaroslav Seifert:

JABLKO S KLÍNA

PÍSEŇ NA VRBOVOU PÍŠŤALKU

*Už na nás prší z jehněd pel
a na kře letí jaro horempádem,
zpod křídel kvočny vyletěl
houf kuřat, pípajících hladem.
Bože, ať i to nejmenší z nich
zrníčko najde na tvé jarní zemi!
To jenom člověk v dobách zlých
může se živit sny a nadějemi.*

JARNÍ POUŤ

*Střelnice, houpačky a kolotoče
probudily časně z jara spáče.
Kde je má dýmka a mé zápalky,
půjdu si koupit fialky.
Na střelnici je lev a šňůry dýmek,
za pět minut hotov je můj snímek,
od polibků opuchlý mám ret,
co vám budu o tom vyprávět.
Lodky na houpačce mají jména:
Marta, Marie, Helena, Zdena;
miloval jsem v jiném pořadí,
na posteli, v mechu, v kapradí.
Osud rozhodil mi jinak kartu:
Zdenu, Helenu, Marii, Martu;
jméno páté nevíme;
pláči jí právě na klíně.
Každá přichází konec konců
zmuchlaná trochu od milenců,
od polibků opuchlý má ret,
co mi bude o tom vyprávět.*

MIMOSA

*Mé jaro, kráčí pštros
k nám na sever
a chomáč jeho lehkých per
se v rozpačité ruce kývá.
U nás jen chudá jíva
vítá jaro.
A žlutým pelem dychtivé mé prsty
se potřísní;
zlatý prach maje v hrsti
žebrák zpívá.
V Čechách jen chudá jíva vítá chudé.*

DÍVCE, KTERÁ BYDLÍ U HŘBITOVA

*Žárlím na anděly a na všechny kříže,
poslouchají tě, když sedneš k pianu;
žárlím na anděly, letí k oknům blíže,
když jdeš večer spát či vstáváš po ránu.
A pak žárlím na ty nebožtíky v hrobě,
v jejichž hlavách vidíš svíčky zhasínat,
že tak blízko mají všichni k tobě
a tak blízko tebe mohou spát.*

PÍSEŇ

*Věnečkem z blínu a bolehlavu
ovine láska tvoji hlavu,
telefonní sluchátko
je černý květ a poupátko.
Haló, od propasti až k hvězdám
hledám svůj telefonní seznam,
pod kterým číslem je můj sen.*

GHIJKLMN.

*Snad sedí na terase,
kde právě obědvá se,
uprostřed hovoru
je slyšet cinkot příboru.
Snad sedí před zrcadlem
s vráskou na čele zvadlém,
je unavená, netečná
a slova má jsou zbytečná.
Mít v srdci trochu shody
a chodit podél vody,
utišit krev svou horoucí,
být sám, jako jsou pavouci.
Vždyť v jejich lehké síti
je možno snít i mřítí,
byť si i vítr jimi hrál
v zákoutí starých katedrál.*

DEŠŤ JISKER

*Děšť jisker padá do obilí,
ach, dlouho si tu nepobyly,
spí město v rozprouřených tmách,
a v nocích, v které osud sved' mě,
někdo se na mne díval ve tmě,
měl jsem strach.
Za světlem svatojánských broučků
běhal jsem kdysi v kruhu kloučků,
šlapaje bramborovou nať.
A hebký dotek dívčích pletí
nedovolil mi pomýšletí
na závrať.
Oklamanému do třetice*

*směje se hvězda poběhlice,
po jeho stopách chodil pláč.
Buď sbohem, město ukrutníků,
někdo mi šeptá slova díky.
Nemá zač.*

ROZHOVOR

*Líbal jsi mne na čelo či ústa,
nevím,
– zaslechla jsem jenom sladký hlas
a tma hustá
obklopila úžas polekaných řas.
Na čelo jsem políbil tě v spěchu,
neboť omámila mne
vůně tvého proudícího dechu,
ale nevím,
– zaslechl jsem jenom sladký hlas
a tma hustá
obklopila úžas polekaných řas,
líbalas mne na čelo či ústa?*

PŮLNOC

*Ciferník, přítel lun,
nad střechou domů zhas,
šly mimo tanečnice
a neviděly nás.
Jak nástroj beze strun,
na který hraje čas.
A vešly do vichřice
všem větrům na pospas.
Jako tvář mrtvého,
již věncí dlouhý vlas.
Ve světle okenice
se zachvěl útlý pás.*

*Vždy lže cos krásného
tvým očím vlastní hlas.
Šly mimo tanečnice
a neviděly nás.*

PORAŽENÝ ANDĚL

*Již dříve jsem ho vídal,
teď jsem se rozpomněl,
nad hrobem mlčky hlídal bzučení starých včel.
Vítr ho srazil včera
dloubnutím do žeber,
mrtvá helikoptera
v tříšti svých vlastních per.
Pták divokého chmýří
přilét jak z dávných dob.
Byli jsme tu jen čtyři,
pták, anděl, já a hrob.*

OBRAZ VE VODĚ

*To není obraz,
to je stín, jenž vlá
v neviditelném kroužení,
to není obraz, to je hra,
která se promění.
To není obraz,
to je fotografie.
Ach, dej mně ji,
já vím, že se mi rozbije
o kámen v peřeji.
To není obraz,
to je hra a nic,
jež hoří v tříšti duhové
a potom zpátky padajíc
zní, mře a uplove.*

MATKA A DÍTĚ

*Tatínek přijde, snad již za chvíli,
kde ho zas čerti berou!
Cožpak mi musí každou vzpomínku
ztrpčiti nedůvěrou?
Spi v krajkách jako brouček v kapradí,
tma oči uzamyká.
Tatínka nechme, ať si vyvádí,
člověk i na pláč zvyká.
Tatínka nechme, snad se neztratí,
svět jeho je již jiný,
straší v něm čerti zlí a rohatí,
kvílejí meluziny.*

ROZHLEDNA NA PETŘÍNĚ

*Jarmilo, ach běda, kde je Hynek,
usnul nad kyticí konvalínek.
Já jsem také sníval ve svém dětství,
chtěl jsem se dát tehdy na letectví.
Nad zábradlím rozviklaných schůdků
propadal jsem tesknici a smutku,
bezradný ve věčném nepokoji
hledával jsem za bílými stroji.
Štítil jsem se orosené plísně
v oknech domků vzhlížejících přísně,
rozhledna však, rozkročena k jaru,
jako kdyby hrála na kytaru,
slyšela můj pláč a moje vzdechy,
když jsem míjel postříbřené střechy,
když jsem chvěl se nad dívčími klíny
v uličce, kde páchla závěj špíny.
Těžko nevzpomínat bez zármutku
města dětských lásek, naivních smutků,*

*žil jsem s jeho světly, s jeho květy,
lampář zhasil světla u Lorety
a já prchal po kamenném svahu,
udrží stěží rovnováhu;
svatý, jehož socha stála na úbočí,
neviděl mě, měl zavřené oči.*

STOKRÁT NIC

*Snad ještě jednou mě poblázní
váš úsměv,
a na pelest mi usednou
matka Bolest a přítelkyně Láska,
obě dvě vždycky najednou.
Snad ještě jednou mě poblázní
hlas polnice
a střelným prachem budou mi vonět vlasy,
až půjdu jako spadlý s měsíce.
Snad ještě jednou mě poblázní polibek:
jak plamen v lucerně neochotně
se zachvějí,
až se mé tváře dotkne.
To bude však jen vítr na mých rtech,
a marně tentokrát
budu chtít rukou zachytit
nehmatatelný jeho šat.*

VOSKOVÁ SVÍCE

A. M. Píšovi

*Z šumících úlů přišla
a z vůně sterých květin
sestřička medu,
v němž koupala se předtím,
než z této vonné lázně
andělské ruce ji zvedly,*

*v měsíci lásky
včely jí roucho předly.
Když člověk mrtev k nohám
jí padne jako spící
na vlečku černých stínů,
tu rozčísne svou kšticí
a po voskovém těle
jí žhavá slza skane:
pojď se mnou, mrtvý milý,
lůžko je rozestlané.*

PROMĚNY

F. X. Šaldovi

*Chlapec se změnil v bílý keř,
keř ve spícího pastýře,
jemný vlas v struny na lyře,
sníh ve sních, jenž pad' na kadeř.
Slova se mění v otázky,
moudrost a sláva ve vrásky
a struny opět v jemný vlas,
chlapec se mění v básníka
a básník proměnil se zas
v ten bílý keř, pod kterým spal,
když krásu vroucně miloval.
Kdo krásu jednou miloval,
ten má ji rád po všechen čas
a bloudí za ní bez cíle;
krása má nohy spanilé
obuté v měkké sandály.
V tom koloběhu proměny
zakleta bývá do ženy,
stačí jen pouhá vteřina
a vře jak pára v křivuli,
alchymistovi po vůli
padajíc mrtvá do klína.*

*Stáří jde teskně o holi,
hůl se však změnil v cokoli
tou věčně fantastickou hrou,
třeba i v křídla anděla,
která se k letu otevrou
bez bolesti a bez těla.*

RUCE

*Pět půlměsíčků bílých nehtů
líbal jsem zkroušený,
zatím co hvězdy plné smoly
rudými žhnuly plameny.
Svět padal s námi do propasti,
já neslyšel jsem hran,
poslední pil jsem kapky vína,
jež zbyly ještě v Kanaan.
Pět prstů ruky mé je lyra
tichá a nesmělá,
chvilíčku lyra, chvílku hřeben,
vlasy ti spadly do čela.
Do pěti prstů pláčem spolu,
šeptáme zklamání,
ale ten vesmír bílých nehtů
svítí ti ještě na dlani.*

LOUČENÍ

*Jsou pošetilá srdce mnohých žen,
ať krásné jsou či ošklivé,
a jejich stopy těžko rozpoznáš
v písku své paměti.
Však ty jsi lítovala nejvíce,
když jsem se s tebou loučil naposled,
že v hadrech mých
– však byl to spíše kostým žebráků*

*své slzy nevidělas jako v brnění.
Sbohem, vy roje much,
jež bzučely jste do mých snů,
mé tiché večery
a tabatěrko s vrytou růžicí!
Otevřev dveře zaslechl jsem řev
do pekel padajících andělů.*

SLZY V OČÍCH

*Jdeš, ptáš se kam, k smrti či k oblakům,
jdi, nejsi sám, hvězdy se zatřpytí
i nad hrobem, otevři víčka snům,
ať mohou vyjít.*

*Jen děti nepřestávej milovat,
i když jsi slzy dávno vyplakal,
v nic nevěříš a nečekáš již snad
než zoufalství a žal,
nevíš, zda ty, jež radost zaplaví,
jak modré deště zaplavují květ,
v těch slzách nevidí nám přes hlavy
šťastnější příští svět.*

STŘEVÍCE

*Můj hořký podzime, tvé ocúny
jsem dýchal, když jsem pil tvé deště zdlouhavé
a nebe, plné těžkých krůpějí,
mi splachovalo s očí sůl
marnosti, v níž tuhly smutky mé.
Přes třicet sněhů jíti nazpátek
a jako dítě bezzubé
nad křtitelnicí plakat potichu,
nepoznat ani žalů, ani radostí
a ani vášně, která prokousává pleť,
úst, která pospíchal jsem líbatí*

– ó proč ten spěch, ubohé střevíce?
Tvých ocúnů, můj hořký podzime,
i dešťů bez konce,
jaro, tvých cukrových písniček,
jež slýchával jsem ve tvém rahnoví!
Neděle je den Páně, neděle je den Páně,
ty dny však nejsou mé.

STÍN

Slýchal jsem píseň davů,
už nezní, či snad ještě?
Snů měl jsem plnou hlavu,
když zněly jarní deště.
Do drobných dlaní krásky
plakat nebudu sice,
netrápí mě už lásky,
noc, luna, večernice.
Viděl jsem v troskách města
jak rozšlapané růže,
úsměv, jímž žena trestá
neopatrné muže.
Svůj stín jsem viděl v louži
nevinný vždy, kam padl;
zatím co člověk touží,
on dávno zchladl.
Chtěl bych jen, aby ved' mě,
až jednou umíraje
tápati budu ve tmě,
vždyť v hrobě tma je.
Než vznese se stín stínu,
by spatřil světlo grálu,
než setřese svou špinu
před Králem králů.

MAMINČINO ZÁTIŠÍ

*Náprstek, jehly, kolikero nití
a staré brejle světlem protkané,
čím jsem to měřil čas, jenž svítí
a míjí, sotva nastane.*

*Jak před lety mi šeptáš jako snící
– Můj hochu rozmilý,
to jistě zas ti někde uličníci
kamenem hlavu rozbili.*

*– Ne, maminko, má hlava je dnes celá
a ani koleno dnes nemám odřené.*

*– Ach Bože, já již opět zapomněla,
jak je to všechno jiné, změněné!*

*Jak jindy přišel jsem a tiše pláču
v tvé jemné dlaně, měkké, soucitné,
a slza krvácí jak do heboučkových řádků,
když stará spící bolest procitne.*

*Za všechny knoflíky, jež jsi mi přišívala,
za všechny stehy, jež tvá šila nit,
za polibky, když jsi mne líbávala*

– ne, tak jsem se ti nechtěl odměnit.

*Buď sbohem, dobo roztrhaných gatí,
dny ztracené jsem marně hledat chtěl,
čas, který se už nikdy nenavráti*

– ach Bože, já jsem zapomněli.

POUTNÍ MÍSTO

*Nebeklič šumí písni,
lísty mě ovanuly
starobou rzi a plísni
uvadlých levandulí.*

*Plášť, rubín na rubfnu,
na rubu zlatem tkaný,*

na rukou cherubínů
vznášť se kolem panny,
jež na oltáři trůní
v náruči s Jezulátkem.
Kačenka modlí se u ní,
skloněna nad klekátkem.
S nebes svých nekonečných
k dívčímu skloň se čelu,
střevíčky do tanečních
pošli jí po andělu!
Avšak co platno mně je
listovat nebeklíčem,
modlít se neuměje
zůstanu nevyslyšen.
Také jsem skrápěl spánky
v časné hodině ranní
krůpějí ze studánky,
obrostlé pomněnkami.
Jen krásný sen s Tvých prstů
jak hebkou nit chci vinout,
a pod líbezný prs tu
své otrávené srdce.

PÍSEŇ O PANNĚ MARIÍ A O VÍNĚ

Namísto pnoucích růží,
které nevoní,
namísto břečťanu, chmurného vavřínu,
jímž kráší smrt svou skrář,
Hvězdo jitřní, Věži ze sloni,
révovým keřem chtěl bych obepnout
Tvou sochu na stráni
u cudných studánek,
v nichž zrcadlí svá bříška skřivani,
když hrozen uzardělý
na vinném listě prudce spočine

nahý jak dítě.

*Dóme zlatý, jenž oslňuješ oči mé,
slyš hlasy vinařů i píseň poutníků
i hlas mé teskníce:*

*své berly položil jsem k nohám
Tvým a vína napil jsem se z jasné sklenice
pro chvíli blouznění,
když v plášti plném děr jsem spěchal za láskou,
od hvězdy k hvězdě jako po schodech
a s kletbou žebráckou.*

POHŘEB POD OKNY

*Žaluji větru, život je krátký,
vraťte se, koně,
kdyby se koně mohli vrátit,
kdyby se čas mohl vrátit zpátky!
Kdyby nazpět hodiny byly
ty chvíle, jež jsme promarnili,
kdyby stroj, nazpět otáček se,
rozmotal provaz sebevrahu
a měsíc, který včera zapad,
kdyby se vrátil na oblohu,
kdybychom mohli znovu plakat
pro bolesti své malicherné!*

*Žaluji větru, který letí,
kdyby se vítr mohl vrátit
a vrátit masku mrtvé pleti,
posmrtnou masku, která s čela
ve chvíli smrti odletěla
a kterou vítr s sebou nese,
bychom ji mohli zlíbat ještě,
dřív, nežli rozbije se
v korunách stromů, v kapkách deště.*

ZAS JINÝCH SNŮ

VI. Průšovi

*Zas jiných snů jsem zajatcem
v začarovaném kruhu,
slova zapomněl napsat jsem
na tvoji stuhu.*

*Poslední bitva nehoří
nad naší domovinou,
stejnou si kosi hovoří,
já zpívám jinou.*

*Spatřil jsi jistě boží trůn,
když octl jsi se v nebi,
zmiň se tam o mně andělům,
mám jich tu zapotřebí.*

BEZVĚTRÍ

*V bezvětrí starých ran,
v krajkoví ctnostné špíny,
pod křídlem líných vran,
jež slétly do roviny,
žiji sny tesklivé:
mrtvý se dívá z hlíny
do světla na živé
a na tančící stíny
v ulicích Ninive.*